

Kansen voor alle kinderen

Over extra ondersteuning van kinderen in gezinnen met een laag inkomen

Inhoudsopgave

1	Inleiding/ aanleiding	3
1.1	Aanpak in Apeldoorn.....	3
1.2	Kaders.....	4
2	Gemeente en huidig uitvoeringsbeleid	4
2.1	Armoedeval.....	4
2.2	Huidige ondersteuning van kinderen	5
3	Situatie van kinderen in Apeldoorn	5
3.1	Aantallen in Apeldoorn.....	6
3.2	Bereikte kinderen in Apeldoorn.....	6
3.3	Wat zijn de gevolgen van armoede voor kinderen in Apeldoorn?	7
3.4	Inventarisatie oplossingsrichtingen	9
4	Voorstel inzet extra middelen voor kinderen in armoede	10
4.1	Eerste tranche; maatregelen op korte termijn	11
4.2	Tweede tranche	14
4.3	Evaluatie	14

1 Inleiding/ aanleiding

Kinderen hebben de toekomst, maar 'All children are equal, but some children are more equal than others.' Armoede onder kinderen is geen keuze van de kinderen zelf, maar altijd een gevolg van de financiële situatie van hun ouders. Uit onderzoek wordt steeds meer bekend over de gevolgen voor kinderen in armere gezinnen; zij hebben minder mogelijkheden om mee te doen en hebben een grotere kans om buitengesloten te worden. Armoede heeft invloed op schoolresultaten en vergroot ook nog eens de kans dat kinderen ook op volwassen leeftijd te maken krijgen met armoede.

"Alle kinderen in Nederland moeten kunnen meedoen, ook kinderen die opgroeien in een gezin met een laag inkomen." Aldus staatssecretaris Klijnsma in de kamerbrief van 11 november 2016¹. In deze kamerbrief wordt het bestuurlijk convenant bekend gemaakt, dat gesloten is met de VNG over extra middelen voor de bestrijding van armoede onder kinderen. Ook als er thuis weinig te besteden is, moeten kinderen samen met leeftijdsgenootjes kunnen sporten, leren zwemmen en muziek leren maken. Het kabinet heeft daarom met ingang van 1 januari 2017 structureel 100 miljoen euro per jaar extra vrijgemaakt. 15 miljoen wordt beschikbaar gesteld aan particuliere, landelijke, initiatieven en vanaf 2017 wordt structureel 85 miljoen euro extra beschikbaar gesteld aan gemeenten voor de bestrijding van armoede onder kinderen, met daarbij de afspraak dat het geld in natura bij kinderen terecht komt. De gelden zijn (via het gemeentefonds) verdeeld onder de gemeenten naar rato van het aantal kinderen dat opgroeit in een gezin met een laag inkomen (cijfers CBS). Voor Apeldoorn betekent dit een jaarlijks bedrag van € 682.000.

De financiële situatie van de ouders kan veel oorzaken hebben, zoals werkloosheid of een laagbetaalde baan, schulden en/of langdurige ziekte. De oplossingen voor al deze problemen zijn divers en vergen meestal een langere tijd. Daarbij zijn de mogelijkheden van gemeenten beperkt: aan gemeenten is het immers niet toegestaan om aan inkomenspolitiek te doen. De middelen die nu door de staatssecretaris Klijnsma beschikbaar worden gesteld zijn er speciaal voor bedoeld om de participatie van kinderen uit deze gezinnen in onze samenleving te vergroten. Uiteraard wordt er, ook door onze gemeente, alles aan gedaan om op andere terreinen de problematiek van de ouders aan te pakken door ondermeer toeleiden naar werk, het oplossen van schulden en het vergroten van de (financiële) zelfredzaamheid.

Wethouder Kruithof heeft namens de VNG deelgenomen aan een SER commissie die de staatssecretaris adviseerde over een samenhangend beleid om armoede en daarmee sociale uitsluiting onder kinderen in Nederland terug te dringen. Dit rapport zal dit voorjaar openbaar worden gemaakt. In het SER-rapport wordt het Rijk ondermeer geadviseerd om over te gaan tot het aanstellen van gemeentelijke armoederegisseurs. Een dergelijke lokale armoederegisseur zou bijvoorbeeld zaken als bereik, aanvraagprocedures, integraliteit etc. kunnen verbeteren en de effecten van het lokale beleid kunnen monitoren. Wij zullen u op de hoogte houden van de uitkomsten van het SER onderzoek en de mogelijke lessen die wij als gemeente kunnen trekken uit dit onderzoek.

1.1 Aanpak in Apeldoorn

De extra middelen zijn zoals gezegd bedoeld om kinderen uit armere gezinnen te ondersteunen. Deze notitie richt zich daarom ook alleen op de problemen van deze kinderen met als doel hun kansen te vergroten. Ook als er thuis weinig te besteden is, moeten kinderen samen met leeftijdsgenootjes kunnen sporten, leren zwemmen en muziek leren maken.

In Apeldoorn hebben we al een aantal voorzieningen voor deze kinderen zoals de kidskaart, zwemles, de strippenkaart voor kinderen etc. Veel van deze kinderen worden ook nu al bereikt, maar waarschijnlijk nog niet allemaal. Met het extra geld kunnen we het bestaande beleid intensiveren, proberen nog meer kinderen te bereiken en mogelijke nieuwe initiatieven financieel ondersteunen. Om ideeën op te halen hebben we gesproken met de kinderen zelf, met het zogenaamde maatschappelijk middenveld en met de professionals. De opbrengst is verwerkt in deze notitie.

Een ander spoor maar niet onbelangrijk is dat de gemeente gaat onderzoeken hoe de kansen van kinderen in het onderwijs vergroot kunnen worden om zodoende de talenten van alle jongeren ten volle te ontwikkelen. Dit gebeurt via de Gelijke Kansen Alliantie die voortkomt uit het Actieplan Gelijke Kansen in het

¹ Brief aan de kamer van staatssecretaris Klijnsma 'Voortgang kansen voor alle kinderen', 2016-0000248919

Onderwijs van minister Bussemaker en staatssecretaris Dekker². In 2017 wordt met het onderzoek gestart. Armoede is een van de aspecten die onderzocht worden.

1.2 Kadern

Tussen de VNG en het Ministerie van SZW zijn bestuurlijke afspraken gemaakt over de inzet van de extra middelen. Er zijn geen bestedingsverplichtingen vastgelegd maar 'doel-afspraken' gemaakt. Gemeenten behouden de regie over het lokale armoede- en schuldenbeleid.

In het convenant is daarnaast het volgende opgenomen:

- Gemeenten rapporteren aan de gemeenteraad over de inzet van de extra middelen, instrumenten en behaalde resultaten.
- De doelgroep bestaat uit kinderen in de leeftijd van 0-18 jaar uit gezinnen met een laag (besteedbaar) inkomen die door geldgebrek niet mee kunnen doen.
- De huidige inzet van middelen voor armoedebestrijding onder kinderen wordt voortgezet, de nieuw beschikbaar gestelde middelen zijn een aanvulling op de bestaande ondersteuning.
- Evaluatie in 2018: Deze eerste landelijke evaluatie kan leiden tot nadere afspraken en ondersteuning (zoals kennisdeling).
- Evaluatie in 2021: Dit betreft een toets of alle kinderen worden bereikt. Als de doelstelling niet wordt gehaald, kan dit leiden tot een heroverweging van het instrument.
- Om sociale uitsluiting tegen te gaan is een integrale aanpak en intensieve samenwerking met alle relevante partijen essentieel zoals: scholen, Centra voor Jeugd en Gezin, sociale wijkteams, sportclubs en muziekverenigingen.

2 Gemeente en huidig uitvoeringsbeleid

Armoede is een probleem en in het geval van kinderen des te meer. Kinderen kunnen niets doen aan de armoede waarin zij leven en het belemmert hen vaak om volwaardig mee te doen in de maatschappij. De problematiek van armoede is veelzijdig en deze kan niet alleen door de gemeente worden opgelost. De oplossingen voor al deze problemen zijn divers en vergen meestal een langere tijd. Daarbij zijn de mogelijkheden van de gemeente beperkt: aan gemeenten is het immers niet toegestaan om aan inkomenspolitiek te doen. De gemeente kan vanwege haar verantwoordelijkheid voor de zwakkeren in de samenleving wel een verschil maken. Onze gemeente doet er van alles aan om de zelfredzaamheid van de inwoners te bevorderen en de problematiek aan te pakken door bijvoorbeeld te investeren in wijken, re-integratie en schuldhulpverlening. De resultaten komen uiteindelijk ook ten goede van de kinderen maar vergen een langere tijd.

Het huidige beleid is er op gericht dat iedereen mee doet. Door de gemeente wordt in het kader van ondersteuning en participatie binnen het Sociaal Vangnet momenteel ruim 7 miljoen besteed. De aanvullende middelen van het Rijk ter hoogte van €682.000 dienen als aanvulling specifiek voor de doelgroep kinderen.

2.1 Armoedeval

Om in aanmerking te komen voor de voorzieningen uit het Sociaal Vangnet wordt een inkomensgrens gehanteerd van 120 % van het sociaal minimum. Om een armoedeval te beperken, varieert de hoogte van de bijdragen per inkomenscategorie. Wanneer men iets meer verdient dan het minimum valt de bijdrage niet direct helemaal weg. De armoedeval is niet helemaal te voorkomen, maar op deze manier worden de gevolgen zoveel mogelijk verzacht. Bovendien vervallen bijvoorbeeld een aantal rijksbijdragen wanneer men 150% van het minimumloon verdient. Vooral het wegvallen van de landelijke voorzieningen huur- en zorgtoeslag veroorzaken de grootste terugval in besteedbaar inkomen, zoals ook in het rapport van het Nibud te zien. Een dergelijk effect kan lokaal niet gecompenseerd worden, enerzijds omdat een gemeente geen inkomenspolitiek mag voeren, anderzijds ontbreekt het de gemeente domweg aan de benodigde financiële middelen. Voor wat betreft de inkomensgrens die nu voor het Sociaal Vangnet geldt (120 %), wordt ervan uitgegaan dat dit in relatie tot de gemeentelijke bijdragesystematiek een redelijke grens is. Voor huishoudens met een hoger inkomen en zorgkosten is overigens wel een hogere inkomensgrens vastgesteld voor deelname aan de Collectieve zorgverzekering van de gemeente (150%).

² Voor meer informatie: <https://www.gelijke-kansen.nl/> en <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/10/31/kamerbrief-over-actieplan-gelijke-kansen-in-het-onderwijs>

2.2 Huidige ondersteuning van kinderen

In Apeldoorn worden kinderen uit gezinnen met een laag inkomen op verschillende manieren ondersteund. Het inkomen van de ouders is voor de toekenning van de gemeentelijke regelingen de basis. Apeldoorn kent, naast de gemeentelijke voorzieningen, veel maatschappelijke initiatieven: een Sinterklaasfeest, een activiteitenmiddag, een bioscoopmiddag en daarbij zijn er natuurlijk ook de Speelgoedbank en bijvoorbeeld de Kledingbank. Inwoners van Apeldoorn laten hiermee hun betrokkenheid zien bij kinderen uit gezinnen die het moeilijker hebben en minder zelfredzaam zijn. Deze voorzieningen worden zeer gewaardeerd als aanvulling op de gemeentelijke regelingen.

Regelingen voor kinderen uit gezinnen met een laag inkomen door of in samenwerking met de gemeente zijn:

Regeling	Voorwaarden	Bereik 2016	Kosten per jaar
<i>Regelrecht Strippenkaart ter waarde van €69</i>	Inkomen tot 120% sociaal minimum	2.874	€200.000
<i>Kidskaart (in november) ter waarde van max €75</i>	Inkomen tot 120% sociaal minimum, wordt automatisch verstrekt aan strippenkaart ontvangers	2.874	€260.000 (incl. uitvoeringskosten)
<i>Zwemdiploma A vanaf 4 jaar. Vergoeding ter hoogte van max €430</i>	Inkomen tot 120% sociaal minimum	200 toekenningen	€68.000
<i>St. Leergeld; bijdrage aan schoolkosten en sport/cultuur lidmaatschap</i>	Inkomen tot 120% sociaal minimum	1.250 kinderen	€75.000
<i>Fonds voor kinderen op de basisschool</i>	Geen inkomensgrens, aanvraag door basisschool tbv hulp aan kinderen	Nog geen aanvraag	(€5.000)

Voorbeelden van ondersteuning aan kinderen via maatschappelijke initiatieven (zonder gemeentelijke cofinanciering) zijn:

- Stichting Feestneus, verjaardag pakket voor kinderen (verkrijgbaar voor 1 RegelRecht strip)
- Speelgoedbank "de Schatkist"
- Kledingbank door de Emmaüsparochie
- Kids College Apeldoorn

3 Situatie van kinderen in Apeldoorn

In Nederland groeien 258.000³ kinderen op in gezinnen met een minimum inkomen. 427.000 kinderen leven in gezinnen waarvan het inkomen weliswaar hoger is, maar dat nog steeds als een laag inkomen⁴ aangemerkt wordt. Dit betekent dat 1 op de 8 kinderen in een gezin woont met een beperkt inkomen (<120% van het sociaal minimum). Van deze kinderen groeien 131.000 op in een gezin dat langdurig moet rondkomen van een laag inkomen. Het SCP hanteert een andere armoedegrens; het 'niet-veel-maar-toereikend budget'⁵. Bijna één op de 9 kinderen (378.000) leeft in een huishouden dat een besteedbaar inkomen heeft onder dit budget. De financiële beperkingen kunnen leiden tot een gebrek aan primaire levensbehoeften (eten, kleding of andere elementaire zaken als gas, water en licht), maar ook tot sociale uitsluiting.

³ Bron CBS, gegevens op basis van inkomsten gegevens uit 2014

⁴ Hier is uitgegaan van een laag inkomen bij een inkomen lager dan 120% van het sociaal minimum.

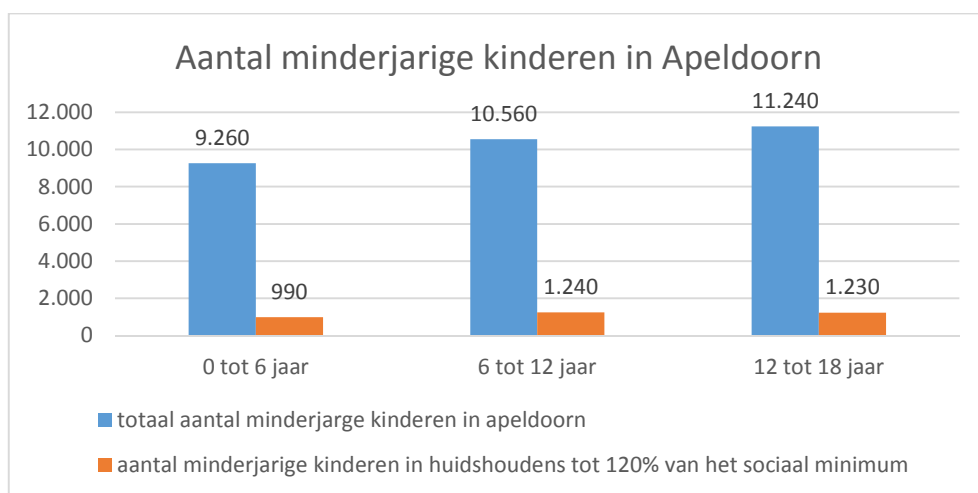
⁵ Dit betreft een referentiebudget waarin naast de minimale basisuitgaven rekening wordt gehouden met minimale kosten voor ontspanning en sociale participatie.

In zijn algemeenheid is bekend dat kinderen die opgroeien in een arm gezin of een gezin met een laag inkomen, meer kans hebben op een slechte gezondheid, op lager dan gemiddelde schoolresultaten en slechter betaalde banen. Dit heeft niet alleen verstrekende en langdurige negatieve gevolgen voor het kind zelf, maar op den duur ook voor de maatschappij. Armoede tijdens de jeugd heeft met name gevolgen als kinderen langdurig en op jonge leeftijd met armoede geconfronteerd worden. Op de lange termijn hebben kinderen die opgroeien in armoede een verhoogd risico om op latere leeftijd weer in armoede terecht te komen.

Maar hoe ziet de situatie van kinderen in Apeldoorn er uit?

3.1 Aantallen in Apeldoorn

Het CBS geeft aan dat in Apeldoorn 3.460 kinderen in gezinnen met een inkomen tot 120% van het Sociaal minimum leven. Dit is 11% van het totaal aantal minderjarige kinderen in Apeldoorn, of te wel 1 op de 9 kinderen. Het CBS geeft daarbij aan dat ruim 1.500 kinderen in Apeldoorn langdurig te maken hebben met armoede, omdat zij in een gezin wonen dat al langer dan 4 jaar moet rondkomen van een laag inkomen.



Bron; CBS 2014 (meest recente gegevens)

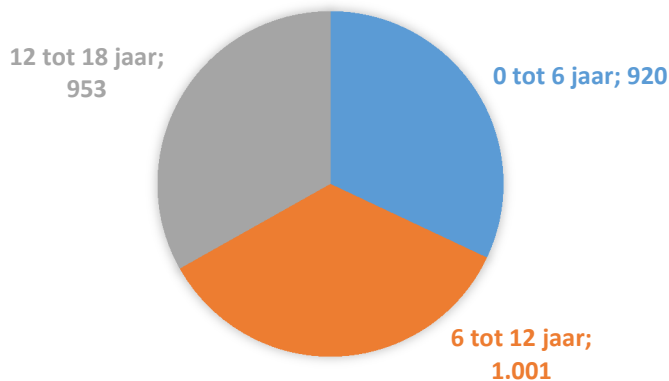
Naast deze groep kinderen uit gezinnen met een laag inkomen zijn er meer kinderen in kwetsbare situaties omdat het besteedbaar inkomen laag is. Zo hebben gezinnen met hoge schulden, ook als zij een hoger inkomen hebben, niet meer te besteden dan de doelgroep tot 120%. Dit heeft direct gevolgen voor de kinderen. Deze kinderen komen op dit moment niet in aanmerking voor ondersteunende voorzieningen. Ook voor minderjarige alleenstaande asielzoekers geldt dat voor hen een zeer beperkt budget beschikbaar is voor sociale participatie. Daarnaast hebben zij vaak geen netwerk dat hen hierbij zou kunnen ondersteunen.

3.2 Bereikte kinderen in Apeldoorn

Met de regelingen van de gemeente zoals de RegelRecht-strippenkaart en de Kidskaart worden 2.874 kinderen uit gezinnen met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum bereikt. Dit is ruim 80% van het aantal kinderen uit de doelgroep in Apeldoorn. Het laatst bekende landelijke gegeven over niet-gebruik van regelingen voor kinderen stamt uit 2011, waarin het percentage niet-gebruik werd ingeschat op 47%.

Het bereik onder de doelgroep uit de inkomenscategorie 110-120 % is lager dan de doelgroep onder de 110%. Tot 2015 gold voor de categoriale regelingen een landelijk bepaalde inkomensgrens van 110%. Met de invoering van de participatiewet is deze inkomensnorm vervallen waarna de gemeente Apeldoorn (weer) heeft gekozen voor een hogere inkomensgrens, namelijk tot 120%. Het zijn vooral kinderen binnen de doelgroep 110%-120% die (nog) niet geheel worden bereikt.

BEREIK KINDEREN IN APELDOORN MET REGELRECHT KIDSKAART IN 2016



3.3 Wat zijn de gevolgen van armoede voor kinderen in Apeldoorn?

Kinderen kunnen zich niet zelfstandig ontworstelen aan de armoede van hun ouders. Ouders zijn immers verantwoordelijk voor hun kinderen. Kinderen ervaren daarmee direct de gevolgen van het handelen van hun ouders.

Om tot een goede afweging te komen hoe de extra middelen ingezet kunnen worden om de kansen van kinderen uit armere gezinnen daadwerkelijk te vergroten, zijn jongeren en vertegenwoordigers uit de samenleving gevraagd hierover mee te denken. Dit is begonnen met het inventariseren van knelpunten en drempels waar kinderen in armoede tegenaan lopen in onze gemeente. Zowel jonge kinderen, (oudere) jongeren, het onderwijs en maatschappelijke organisaties zijn actief benaderd om hierover mee te denken. Tevens is, op initiatief van de gemeenteraad, een onderzoek gedaan naar de bestedingsruimte van verschillende huishoudens in Apeldoorn; de Minima-effectrapportage van het Nibud.

In het hierna volgende kader worden de knelpunten en drempels samengevat.

Kinderen en jongeren:

Enquête jongeren:

Voor de feestdagen is vanuit het platform Jong Apeldoorn (www.jongapeldoorn.nl) een digitale enquête uitgezet over kinderen en armoede. 140 mensen hebben deze enquête ingevuld. In de enquête werd gevraagd wat jongeren uit arme gezinnen missen en wat er voor deze jongeren verbeterd kan worden.

Uitkomsten: Op de vraag wat jongeren denken dat kinderen missen werd genoemd (op volgorde van meest genoemd): sporten, meedoen met anderen, uitgaan, schoolspullen, trakteren, merkkleding, met vrienden spelen, uitjes met familie, schoolexcursies, bij de groep horen (pesten) en vrijheid en zorgeloos opgroeien. Uit de enquête kwam ook naar voren dat jongeren onderling praten over armoede (30%).

Dialogo met jongeren:

In de enquête van Jong Apeldoorn is gevraagd of jongeren bereid waren om mee te discussiëren over het onderwerp jongeren en armoede tijdens een dialogoavond. Voor de avond is op alle voortgezet onderwijsinstellingen een poster geplakt met een uitnodiging. Op 24 januari waren ca 20 jongeren tussen de 16 en 24 jaar aanwezig in de raadszaal om met elkaar en met wethouders en raadsleden in discussie te gaan. Aan de hand van de resultaten van de enquête is doorgepraat over waar kinderen in armoede tegenaan lopen.

Uitkomsten: kinderen lopen aan tegen sociale uitsluiting, bijvoorbeeld omdat ze niet mee kunnen doen aan schoolreisjes, in merklouze kleding of niet-passende kleding lopen, niet mee kunnen doen met uitjes of activiteiten, niet mee kunnen doen met kinderfeestjes, geen vriendjes of vriendinnetjes over de vloer kunnen

of durven hebben of zich schamen voor hun thuissituatie en er niet over durven te praten. Kinderen missen daardoor de aansluiting bij leeftijdsgenoten. Daarnaast kunnen deze kinderen zich niet tot hun volledig potentieel ontwikkelen, doordat ze minder goed op school kunnen concentreren en de leerprestaties achterblijven. Er is meestal geen geld voor noodzakelijk lesmateriaal en opleidingskosten, zoals een laptop of tweetalig vwo. Vaak is er geen geld voor sport of culturele vorming. Ook hebben deze kinderen vaak gebrek aan zekerheid over zichzelf, maar ook in hun financiële thuissituatie. Soms ontbreekt het ook aan vervoersmiddelen, zoals een fiets. Kinderen maken zich zorgen en ervaren stress. De sociaal-emotionele ontwikkeling komt daardoor onder druk te staan. Vooral als kinderen last hebben van ruzies en geweld tussen ouders als er geldproblemen zijn, met name bij gescheiden ouders. Armoede treft ook de gezondheid van kinderen, doordat kinderen zonder ontbijt naar school gaan, onverantwoorde tussendoortjes meekrijgen en er thuis geen geld is voor groente en fruit.

Praktijk dag op de basisschool:

Apeldoorn was een van de 10 gemeenten in Nederland die mee heeft kunnen doen met een project vanuit het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid op een basisschool. Op de basisschool in Beekbergen heeft Consulting Kids op professionele wijze kinderen uit groep 7 geleerd om als adviseur mee te denken over het thema kinderen in armoede. Tijdens de les is onder meer gevraagd welke gevolgen zij zien voor kinderen in armoede.

Uitkomsten:

- Vaker ziek
- Niet goed kunnen slapen vanwege het ontbreken van een fijn bed
- Sporten te duur
- Geen verjaardag / sinterklaas / kerst of carnaval kunnen vieren
- Niet kunnen trakteren
- Ouders moeten veel werken, zijn niet veel thuis
- Minder liefde en aandacht
- Geldzorgen en stress
- Ruzies
- Huiselijk geweld
- Minder vrienden
- Gepest worden
- Minder eten
- Geen geld voor medicijnen
- Geen, te kleine of oude kleding

Maatschappelijk middenveld:

Er zijn diverse gesprekken gevoerd over signalen en gevolgen voor kinderen in armoede. Onder andere met maatschappelijke organisaties zoals Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en de Sociale wijkteams.

Uitkomsten: Bij gezinnen die leven in armoede speelt vaak (meer) andere problematiek. De jeugdgezondheidszorg (JGZ) heeft veel contact met het onderwijs en is nauw betrokken bij gezinnen. In het gesprek met een jeugdarts van het CJG worden zorgen geuit over gezondheid van kinderen. Ouders kunnen niet altijd goed omgaan met gezondheid en maken vaker onverantwoorde voedingskeuzes. Er komt dan ook relatief veel overgewicht voor bij deze kinderen. Daarnaast komen kinderen die leven in armoede vaker te laat op school. Ook hebben deze ouders en kinderen te maken met een sociaal isolement. Door gebrek aan geld zijn ouders niet in staat hun kinderen te voorzien in noodzakelijke paramedische hulp, zoals logopedie, diëtiëk of fysiotherapie. Een ander knelpunt is het gebrek aan een sociaal en financieel vangnet voor gescheiden ouders. Vanuit Sociale Wijkteams worden vooral ook zorgen geuit over financiële opvoeding en het maken van onverstandige keuzes waardoor kinderen een grotere kans hebben om later in dezelfde situatie te geraken als hun ouders.

In de ronde tafel gesprekken tijdens de politieke markt is de gemeenteraad in gesprek gegaan over het Nibud rapport met praktijkdeskundigen, mensen uit de Apeldoornse samenleving en het gemeentelijk netwerk, die veel ervaring hebben met minima en met huishoudens met een zorgvraag. De uitkomsten uit de Nibud rapportage bleken voor de deelnemers herkenbaar. Tijdens de avond werd aangegeven dat niet alleen de hoogte van het inkomen bepaalt of er voldoende middelen zijn voor kinderen, maar ook het besteedbaar inkomen. De voorzieningen voor mensen met een laag inkomen zijn niet altijd bekend waardoor

kinderen niet altijd gebruikmaken van de regelingen. Voor de doelgroep kinderen tot 18 jaar zijn ook de schoolspullen en dan met name de laptops genoemd als probleem bij gezinnen met een laag inkomen.

In het bestuurlijk overleg met Onderwijs en Kinderopvangorganisatie is gesproken over mogelijkheden voor nadere inventarisatie van suggesties vanuit het onderwijs.

Minima Effect Rapportage Nibud:

In opdracht van de gemeenteraad is een Minima Effect rapportage uitgevoerd door het Nibud waarin de bestedingsruimte van diverse huishoudens op verschillende inkomensniveaus zijn doorgerekend.

Uitkomsten: Het Nibud komt in de Minima Effect Rapportage tot de conclusie dat het voor huishoudens met een laag inkomen van groot belang is dat zij in staat zijn (waar nodig met hulp) een goed financieel beheer te voeren en dat gebruik van alle inkomensondersteunende regelingen noodzakelijk is om de basisvoorzieningen te kunnen betalen. De diverse vormen van inkomensondersteuning in de gemeente Apeldoorn hebben een positief effect op de bestedingsruimte van huishoudens met een laag inkomen. Specifiek voor huishoudens met kinderen zien zij dat de huishoudens met oudere kinderen het minst te besteden hebben voor sociale participatie.

3.4 Inventarisatie oplossingsrichtingen

Om tot een goede afweging te komen hoe de extra middelen ingezet kunnen worden om de kansen van kinderen uit armere gezinnen daadwerkelijk te vergroten is input gevraagd vanuit de samenleving. Zowel jonge kinderen, (oudere) jongeren, het onderwijs en maatschappelijke organisaties zijn actief benaderd om hierin mee te denken. In de vorige paragraaf zijn de knelpunten en drempels geïnventariseerd, in deze paragraaf worden de oplossingsrichtingen beschreven die door de verschillende deelnemers zijn aangedragen. In onderstaand kader worden de oplossingsrichtingen samengevat.

Kinderen en jongeren:

Enquête jongeren:

De geënquêteerden hebben aangegeven wat volgens hen beter zou kunnen voor kinderen die leven in armoede. Vaak genoemd werden: sportmogelijkheden, sportkleding, schoolkosten (schoolspullen en excursies/uitjes), kans op hoger onderwijs, meer geld voor studie, leuke dingen om situatie even te vergeten en lotgenoten te leren kennen. Andere oplossingsrichtingen die werden gegeven: betere en structurelere hulp en begeleiding voor kinderen, armoede bespreekbaar maken om het begrip en tolerantie bij andere kinderen te vergroten, geef ouders meer geld én begeleiding, de inkomensdrempel verhogen voor voorzieningen voor kinderen zoals Regelrecht.

Dialog met jongeren:

Tijdens de avond werden oplossingsrichtingen genoemd om kinderen en jongeren meer kansen te bieden. Hieronder worden de suggesties genoemd met betrekking tot ondersteuning van kinderen tot 18 jaar:

- Goede vrijwilligers bij bijvoorbeeld Don Bosco om kinderen te leren zelf sterk te zijn. Of jongerenwerkers/coaches op de scholen of individueel buiten school voor faalangst, problemen thuis en 'normaal' voelen. Of het inzetten van ervaringsdeskundigen.
- Informatie over wat er allemaal komt kijken als je 18 jaar wordt en er financieel geregeld moet worden, zoals zorgtoeslag.
- Mogelijkheden voor kinderen om (merk)kleding te dragen.
- Ontbijt en eten op school.
- Op school: aandacht voor armoede om respect en erkenning te bevorderen, taboes te doorbreken, leren uit de armoede te komen, voorbereiden op de toekomst. En het ontwikkelen van sociale vaardigheden.
- Mogelijkheden voor uitjes met vrienden en familie.
- Financiële ondersteuning bij excursies, schoolreisjes en buitenlandse reizen (waarom moeten die zo duur zijn?).
- Mogelijkheden om door te leren. Als een kind talent heeft, dan moet het de opleiding kunnen volgen.
- Financiering van lesmateriaal, opleidingskosten, laptops, uniformen.
- Financiering van bijvoorbeeld een fiets.

- Mogelijkheden voor kinderen om mee te doen aan culturele vorming, hobby en sport.
- Manieren op de armoedecirkel te doorbreken.
- Kinderen toegang geven tot voorzieningen.
- Bekendheid geven aan facebookpagina '055 gratis afhalen'.

Praktijk dag op de basisschool:

Consulting Kids bundelt de uitkomsten van 10 scholen in Nederland en komt naar verwachting in april 2017 met de resultaten van dit project waarin de adviezen van de kinderen worden opgenomen.

Op de school in Beekbergen zijn veel suggesties gedaan om kinderen in armoede te helpen. Onder andere:

- Doneren van kleding, speelgoed en andere spullen.
- Acties organiseren en geld/spullen doneren.
- Gratis workshops en activiteiten.
- Huren verlagen.
- Goede mix van huizen en van mensen in gewone wijken zodat andere mensen kunnen helpen.
- Scholen moeten meer doen tegen pesten.
- Voedselbanken meer samen laten werken met supermarkten.
- Speeltuin.

Maatschappelijk middenveld:

Uit de gesprekken met maatschappelijke organisaties, onderwijs en de ronde tafel gesprekken tijdens politieke markt met praktijkdeskundigen, mensen uit de Apeldoornse samenleving en het gemeentelijk netwerk worden de volgende conclusies getrokken:

- Er is behoefte aan inzage in alle mogelijkheden/voorzieningen. Ook samenwerking tussen de verschillende (hulpverlenende) partijen is daarvoor belangrijk. Vervolgens is het van belang dat de manier om daar gebruik van te maken laagdrempelig is. Bijvoorbeeld door ouders overzichtelijke en behapbare opdrachten of instructies te geven.
- Omdat uit de hoogte van het inkomen niet altijd kan worden bepaald of er ook daadwerkelijk financiële ruimte is, werd aanbevolen om bij voorzieningen rekening te houden met het besteedbare inkomen.
- Verleid ouders om de verantwoorde voedingskeuzes te maken, bijvoorbeeld door 'voedselbonnen'.
- Stel educatief speelgoed voor deze kinderen beschikbaar.
- Zet lotgenoten en ervaringsdeskundigen in voor deze ouders.

Minima Effect Rapportage Nibud:

Het Nibud adviseert naar aanleiding van de berekeningen onder huishoudens met kinderen:

- Handhaaf de huidige gemeentelijke regelingen in het Sociaal Vangnet voor kinderen
- Bekendheid vergroten van de regelingen onder de doelgroep. Hiervoor is voorlichting over de verschillende voorzieningen noodzakelijk.
- Kidskaart voor oudere kinderen (12-18 jaar) verhogen omdat de huishoudens met oudere kinderen het minst te besteden hebben.

4 Voorstel inzet extra middelen voor kinderen in armoede

In deze paragraaf worden voorstellen geformuleerd voor de inzet van de extra middelen. Met de nieuwe, additionele, middelen wordt gezocht naar bijdragen die kansen voor kinderen vergroten. De analyse van voorgaande hoofdstukken leert dat het huidige beleid kinderen die opgroeien in armoede helpt, maar het kan beter. De oplossingsrichtingen die zijn genoemd om kinderen in armoede gelijke kansen te bieden richten zich enerzijds op extra praktische ondersteuning om deze kinderen mee te laten doen en er bij te laten horen. Hierbij wordt de behoefte aan concrete middelen genoemd voor school, kleding en mogelijkheden voor deelname aan sport en culturele activiteiten. Anderzijds wordt ook aandacht gevraagd voor de emotionele ondersteuning en begeleiding van kinderen. Daarnaast is genoemd dat de bekendheid van de ondersteuning van kinderen verbeterd moet worden om het bereik te vergroten.

Rekening houdend met de suggesties die zijn aangedragen door jongeren, maatschappelijke partners en adviezen naar aanleiding van berekeningen van het Nibud is het voorstel om de middelen in 2 tranches te verdelen. De eerste tranche betreft regelingen die op korte termijn kunnen worden gerealiseerd en praktische ondersteuning bieden aan kinderen. Voorgesteld wordt om, voordat de resterende middelen worden ingezet, eerst intensiever overleg te voeren met onder andere het onderwijs in Apeldoorn en een verdiepingsslag te maken in het overleg met maatschappelijke partners.

4.1 Eerste tranche; maatregelen op korte termijn

Met het extra geld kunnen we het bestaande beleid intensiveren, bereiken van meer kinderen en kinderen in kwetsbare situaties ondersteunen.

Er wordt voorgesteld om voor de aanvullende ondersteuning van de kinderen aan te sluiten bij de huidige inkomensgrens van 120%. Tevens is gezocht naar mogelijkheden om kinderen uit gezinnen met een hoger inkomen te ondersteunen in het geval deze gezinnen te maken hebben met (problematische) schulden en daardoor onvoldoende bestedingsruimte hebben. Daarnaast wordt het mogelijk om maatwerk te bieden aan kinderen in schrijnende situaties, waarbij niet gekeken wordt naar het inkomen van de ouders.

Voorgestelde uitgangspunten voor de inzet van de middelen:

- o Aansluiten bij de huidige ondersteuning en daarbij versterken wat goed werkt
- o De gelden komen rechtstreeks ten goede aan de kinderen
- o Aansluiten bij de wensen van kinderen; kinderen maken zoveel mogelijk hun eigen keuze waarmee zelfredzaamheid wordt gestimuleerd
- o De ondersteuning draagt bij aan de sociale ontwikkeling van kinderen
- o De ondersteuning is concreet, duidelijk en simpel aan te vragen/ te verstrekken
- o Uitvoeringskosten en bureaucratie worden zoveel mogelijk verijd.

Rekening houdend met suggesties die zijn aangedragen door jongeren, maatschappelijke partners en adviezen naar aanleiding van berekeningen van het Nibud is het voorstel om op korte termijn aanvullende voorzieningen te creëren verdeeld in drie categorieën:

1. Algemene ondersteuning aan kinderen uit gezinnen met een laag inkomen en extra aandacht voor kinderen van 12-18 jaar.

- **Meer bekendheid over alle voorzieningen**

De bekendheid van de voorzieningen moet worden verbeterd om alle kinderen te bereiken. Het is belangrijk dat kinderen, ouders en het omliggende netwerk weten welke voorzieningen er zijn en hoe deze benut kunnen worden. Hiervoor wordt voorgesteld een aparte website te maken waarop in één oogopslag zowel gemeentelijke regelingen als ook de initiatieven uit de samenleving worden gepresenteerd.

- **Uitbreiding Kidskaart**

Uit het onderzoek van het Nibud wordt duidelijk dat de regelingen uit het Sociaal Vangnet in Apeldoorn waaronder de Kidskaart positief bijdragen aan de bestedingsruimte van de gezinnen. Daarbij wordt geadviseerd om de Kidskaart te verhogen voor de oudere kinderen. Jongeren geven aan behoefte hebben aan schoolspullen en kleren. Het bereik van de kidskaart is hoog en de kinderen kunnen zelf een keuze maken.

Voorgesteld wordt om, de kidskaart in de winter te differentiëren naar leeftijdscategorie 0-12 (€50 in plaats van €75) en voor de doelgroep 12 tot 18 jaar te verhogen (€100 in plaats van €75). Daarnaast wordt voorgesteld ook een Kidskaart in de zomer te verstrekken zodat kinderen, voordat het nieuwe schooljaar start, een keuze kunnen maken om hiervoor zaken aan te schaffen. Voor de doelgroep 0-12 jaar zal deze €50 bedragen en voor de doelgroep 12 tot 18 jaar is deze €100. Met een ruime keuze aan bestedingsdoelen zoals plaatselijke kledingzaken en winkels voor schoolartikelen wordt de keuze aan de kinderen gelaten. Met deze vorm van ondersteuning komen de middelen overigens ook ten goede van de plaatselijke middenstand. In eerste instantie zal dit om 'papieren' cadeaukaarten gaan. Er vindt momenteel een onderzoek plaats naar digitalisering van de strippenkaarten en Kidskaarten. Indien dit leidt tot een succesvol product zal de waarde van de kidskaarten daarin kunnen worden opgenomen.

- **Noodfonds voor kinderen**

Om kinderen uit huishoudens met een lage bestedingsruimte direct op een laagdrempelige manier te

kunnen ondersteunen in noodsituaties wordt een noodfonds voor kinderen voorgesteld. Medewerkers van het SWT/CMO kunnen zo per direct kinderen helpen door bijvoorbeeld een winterjas, schoenen of een bed te regelen als hierin door de ouders niet in kan worden voorzien. Voor dit noodfonds wordt geen inkomensgrens vastgesteld, de noodsituatie van kinderen is hierin bepalend en wordt beoordeeld door professionals.

2. **Ondersteuning aan kinderen in kwetsbare situaties; kinderen uit gezinnen met (problematische) schulden en minderjarige asielzoekers.**

- **Uitbreiden Strippenkaart en Kidskaart in het geval er schuldenregelingen zijn**
Kinderen uit gezinnen met (problematische) schulden ervaren dezelfde gevolgen van armoede als kinderen in gezinnen met een laag inkomen. De bestedingsruimte voor sociale participatie in deze gezinnen is immers nihil. Daarom wordt voorgesteld om aan de kinderen in gezinnen waarvoor een schuldenregeling door de Stadsbank wordt opgestart dezelfde voorzieningen te bieden als aan de kinderen uit gezinnen met een laag inkomen; de RegelRecht strippenkaart en de Kidskaarten.
- **Zwemles voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV's)**
Voor AMV's zijn onvoldoende middelen beschikbaar om zwemdiploma A te behalen. Voorgesteld wordt om voor deze groep zwemles voor Zwemdiploma A te bekostigen.
- **Maatjesproject alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV's)**
Om de minderjarige statushouders zich thuis te laten voelen in Apeldoorn en aansluiting te krijgen bij andere jongeren waardoor de integratie soepeler kan verlopen, wordt een maatjesproject gestart om met leeftijdgenoten uit Apeldoorn leuke dingen te ondernemen. Met financiële ondersteuning kunnen zij gezamenlijk, de Apeldoornse jongeren met de minderjarige asielzoekers, maatschappelijke activiteiten ondernemen. Denk hierbij aan het bezoeken van een sportwedstrijd, samen een avondje uit (bioscoop of een concertbezoek).

3. **Uitbreiding mogelijkheden school-, sport- en culturele activiteiten**

- **Uitbreiden subsidie Stichting Leergeld**
Sport en cultuur worden door jongeren en maatschappelijke organisaties als zeer belangrijk gezien voor het ontwikkelen van sociale vaardigheden en het kunnen meedoen. Ook in het kader van gezondheid is sport belangrijk. Daarnaast worden zaken als een fiets en een laptop als noodzakelijk gezien voor het behalen van schoolprestaties. Stichting Leergeld biedt financiële ondersteuning voor schoolactiviteiten, school benodigdheden als laptops en fietsen maar ook voor sport- en culturele lidmaatschappen en bijbehorende benodigdheden. Kinderen hebben de vrijheid om zelf een keuze te maken waarmee zij hun eigen talent kunnen ontwikkelen. Het bereik van de stichting Leergeld ligt momenteel op ca 1/3 van de doelgroep. Uitbreiding van de doelgroep stuit op financiële en organisatorische problemen. Door de stichting extra te ondersteunen kan de doelgroep worden uitgebreid. De kosten gaan hiermee voor de baten uit. Daarom wordt voorgesteld om de stichting extra financiële middelen ter beschikking te stellen zodat meer aanvragen afgehandeld kunnen worden. Daarnaast wordt voorgesteld om afhankelijk van de resultaten de subsidie te verhogen als meer kinderen worden bereikt.
Tijdens huisbezoeken van de vrijwillige medewerkers van de stichting wordt achter de voordeur gekeken en vindt een check plaats op voorliggende voorzieningen, eventueel kan extra hulp worden ingeschakeld als blijkt dat dit nodig is.

Hieronder worden de voorstellen als eerste tranche uit de extra middelen voor kinderen in armoede schematisch voorgesteld:

Algemene ondersteuning kinderen uit gezinnen met een laag inkomen				
Doel	Doelgroep	Maatregel	Kosten per jaar	Uitvoeringskosten
Meer kinderen informeren over mogelijkheden van ondersteuning om het bereik van het aantal kinderen te vergroten	Kinderen uit gezinnen met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum en kinderen uit gezinnen met een schuldenregeling	Website gericht op kinderen op apeldoorn.nl waarin (gemeentelijke en particuliere) initiatieven voor kinderen overzichtelijk gebundeld staan, inclusief kalender met activiteiten voor deze doelgroep.	Nvt	Geen extra kosten.
Extra ondersteuning kinderen	Kinderen uit gezinnen met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum	Differentiëren kidskaart in de winter; €50 voor kinderen in de leeftijd van 0 tot 12 jaar en €100 voor kinderen in de leeftijd van 12 tot 18 jaar. Daarnaast een extra Kidskaart in de zomer twv €50 voor de leeftijd 0-12 jaar en €100 voor kinderen van 12-18 jaar.	Extra kosten naast kosten voor kidskaart in de winter: €265.000 (€125.000 + €140.000)	€16.000 (€9.000 administratie afhandeling en drukwerk, €7000 formatie.)
Laagdrempelige en directe ondersteuning van kinderen	Kinderen in noodsituaties (sandalen in de winter, geen eten etc.)	Laagdrempelig fonds voor directe hulp aan kinderen. In te zetten via hulpverlening zodat kinderen direct geholpen kunnen worden.	€20.000 (per SWT/CMO €5.000)	Geen extra kosten.
Ondersteuning specifieke kwetsbare doelgroepen				
Doel	Doelgroep	Maatregel	Kosten per jaar	Uitvoeringskosten
Ondersteuning kinderen uit gezinnen met een laag besteedbaar inkomen	Kinderen uit gezinnen met een minnelijke of wettelijke schuldregeling Inschatting aantal 300	RegelRecht strippenkaart ter waarde van €69 en Kidskaart €50/€100+ €75 voor kinderen	€63.200 (€20.700 + €42.500)	Extra kosten nihil.
Ondersteuning alleenstaande minderjarige statushouders (AMV's)	AMV's die onder verantwoordelijkheid vallen van NIDOS of in opvanggezinnen wonen waardoor jongeren gezamenlijk leuke dingen kunnen doen (drankje, filmkaartje, treinreis etc).	Zwemdiploma A vergoeding	€ 30.000	Geen extra kosten.
		Budget voor maatjesproject waarmee jongeren uit Apeldoorn gezamenlijk met de alleenstaande minderjarige statushouders activiteiten kunnen ondernemen.	€20.000	Geen extra kosten.

Uitbreiding mogelijkheden school-, sport- en culturele activiteiten				
Doel	Doelgroep	Maatregel	Kosten per jaar	Uitvoeringskosten
Ondersteuning kinderen voor school-, sport- en culturele activiteiten door stichting Leergeld	Kinderen van 4-18 jaar uit gezinnen met een inkomen van 120% van het sociaal minimum	<ul style="list-style-type: none"> - Extra subsidie voor ondersteuning van de stichting om meer kinderen te bereiken en meer aanvragen af te kunnen handelen en samenwerking met andere particuliere initiatieven en donateurs te versterken. - Bij bereiken van een grotere doelgroep (huidig bereik ca 1.200) een extra bijdrage in de kosten. 	€25.000 extra subsidie structureel + Op basis van het gemiddelde bedrag aan verstrekkingen 1/3 van dit bedrag subsidiëren = voor elke 100 kinderen die meer worden bereikt een bedrag van €5.000. Bij een verdubbeling van het aantal kinderen betekent dit een verhoging van de subsidie met €55.000	Geen extra kosten.
			Totaal €478.200	

4.2 Tweede tranche

Onderwijs en werk zijn belangrijke sleutels om de kans op armoede te verkleinen. Met het onderwijs zijn daarom gesprekken opgestart om te inventariseren hoe kansen voor kinderen in armere gezinnen kunnen worden vergroot. Armoede van de ouders en dus van de kinderen mag geen belemmering zijn voor de ontwikkeling van kinderen. Om hiervoor effectieve maatregelen in te zetten vergt dit een uitgebreider onderzoek naar de mogelijkheden aansluitend bij het onderwijs. Dit vergt meer tijd en meer onderzoek. Daarom wordt voorgesteld om na de zomer met een voorstel te komen voor een tweede tranche aangaande de inzet van de resterende 30% (€200.000) van de middelen voor kinderen in armoede.

De in hoofdstuk 3.3 en 3.4 beschreven informatie over drempels en oplossingsrichtingen vormen ook de basis voor de tweede tranche. Waar de eerste tranche zich richt op praktische ondersteuning van de kinderen wordt voor de tweede tranche samen met het onderwijs gezocht naar mogelijkheden om 'de cirkel van armoede te doorbreken'. Daarbij worden ook de voorstellen uit de samenleving van kinderen en jongeren betrokken over financiële educatie, sociaal-emotionele ondersteuning van kinderen (binnen of buiten de school), aandacht op school voor armoede en het tegengaan van pesten van (arme) kinderen.

4.3 Evaluatie

In de Monitor Sociaal Domein worden de gerealiseerde aantallen van de regelingen in de eerste tranche opgenomen. Om het effect van de regelingen te monitoren wordt een steekproef gehouden onder de doelgroep aan het einde van het jaar. De resultaten van het onderzoek naar het bevorderen van gelijke kansen in onderwijs van de Gelijke Kansen Alliantie worden betrokken bij de besteding van middelen in de tweede tranche.